

az ausztriai tartományok korlátlan kormányrendszere sem veszélyezteteti Magyarország alkotmányát, mert valamint külön vallású, nemzetiségű s nyelvű népek közös egyesülésben vannak, úgy ez külön kormányalkotókra nézve is azok veszélyeztetése nélkül lehetséges, mit hazánk története is bizonyít (45—58 l.). Végre az *összes magyar közjogra* vonatkozó nézeteit abban pontosítja össze, hogy az ország belviszonyait tekintve, az alkotmány s közigazgatás megváltoztatása szükséges, de ennek, hogy sikere legyen, fokozatonként, törvényhozás útján kell történni, s mivel csak a nép szokásaival összhangban lévő intézkedések sikeresek, a nép művelése, az oktatási rendszer célszerű átalakítása által megelőzhetetlen; kívánatos továbbá, hogy az alkotmány átidomítására s átvizsgálására bizonyos időszakok törvényileg kiszabassanak, minthogy annak semmi örökös záradékú törvények (*clausula perpetuae sanctionis*) gátot nem vehetnek; s befejezésül azon ohajtását nyilvánítja, hogy átalakulási kísérleteink Lengyelországhoz hasonló zátonyokra ne akadjanak.

A MUZEUM TÁRCÁJA.

TUDOMÁNYOS INTÉZETEK.

— *A magyar kir. egyetem könyvtára* mindeddig azon egyetlen hazai könyvtár, mely valóban él és használtatik; mely egy havi szünidőt kivéve, egész éven keresztül, és pedig hetenként öt nap s naponként öt óráig nyitva áll az egész közönségnek; s melyben a hazára kölcsönzések, mik az egyetem s a magyar academia helybeli tagjaira vannak szorítva, az utasítás engedélyeinél fogva, elégséges biztosság mellett, tágabb körben is gyakoroltatnak. E szerint ez intézet az egész helybeli közönséget, s mennyiben az írók és tudósok által használtatnak, az irodalmi egész országot is érdekelvén, úgy hiszszük, szívesen veendik olvasóink ha róla, az igazgató hivatalos jelentései alapján, különösen a két forradalmi évből, némely statistikai adatokkal szolgálnak.

Az egyetemi könyvtár, mely a nagyszombati Pázmán-féle egyetem könyvtárából állt elé s József császár idejében a magyar birodalmi klastromok könyvtáraiból s nagyobb szerű vételekből tetemesen növekedett, s azóta is mind folytonos vásárlások, mind a hazában megjelenő nyomtatványok hivatalos példányaiból, mind egyes hagyományok által bővült: most is naponként gyarapszik. Az itt felvett két évi időszakban (1848 és 49.) a *hazai irodalom* osztálya részben még a volt királyi helytartó tanács s utóbb a magyar közoktatási minisztérium útján beérkezett hivatali példányokkal gyarapodott, de miután az 1848-ki törvény a nyomdák részéről öszvesen csak két példányt követelt, egyet az ille-

tő hatóság s egyet a nemz. muzeum számára, az egyetemre nézve e forrás be-
dugult, s így a hazai nevezeteseb jeleneteknek már vétel útján kellett beszerez-
tetni: de voltak e mellett is szerzők és kiadók, kik munkáikkal, különösen az
időszakí sajtó termékeivel kedveskedtek, s így az intézetben könnyítettek. A ha-
zai irodalom osztálya e különböző forrásokból 423 kötettel és 2176 ropirattal s
egyéb apró nyomtatvánnyal gyarapodott. — A *külföldi irodalom*, majd min-
den szakban, becses bővülést nyert, legnagyobb részt vétel útján, de holmit
külföldi egyetemek küldeményéből is. Szám szerint ez osztály 746 kötettel s
154 apróbb, különösen egyetemi iratokkal, szaporodott. Továbbá nevezetes bő-
vülést nyert e könyvtár István főherceg ő fensége által, ki dicsőült édes atyjá-
nak József nádornak 1809 óta letételképen az egyetemnél volt könyvtárresztét
az egyetemnek engedményezvén, abból ez időszakban 744 kötet iktatott be
az egyetemi könyvtárba, 133 kötet pedig a többesek közé került eladás vagy ki-
cserelés végett. E gyűjtemény nagyobb részt utazási, történeti, politikai, hadi és
természettudományi, válogatott munkákból áll. Ezek után az egyetem könyv-
kincse 1849 végén szám szerint ekkép állott:

1847. nov. 1 volt . . . 69,621 kötet 578 db. egyveleg

1848—9-ki szaporodás . . . 1,913 „ 2330 „ „

Összes szám nov. 1 1849. . . 71,534 „ 2908 „ „

megjegyezvén, hogy a legutóbbi számban az előbbi időkből fenmaradt s még
számlálatlan egyvelegben nem foglaltatnak. Ellenben bele van számítva a)
hittudományi fiók könyvtár, mely a pesti fő papnövelde teremében ennek hasz-
nálatára van külön felállítva, b) a csillagásztoronyban Buda ostromáig felállítva
volt fiók könyvtár, c) némely más tanszékekhez tartozó könyvek, és d) a kéz-
íratár.

E gyarapításra a felvett időszakban kész pénz költetett 2,336 ft 8 $\frac{1}{2}$ kr
convp.; a hivatalos uton érkezett és a nádori könyveken kívül bekerült aján-
dékok pedig 159 darabra rugtak.

Mi a *könyvtár használatát* illeti, az, a többszöri zavarok, a köz tanodák
nagyobb részt zárva volta, Pest városa bombáztatása, valamint az ezt követett
rendezések miatt több ízben zárva levén, s különben is az elmék másfelé el-
foglaltatása miatt gyérebben látogattatván, ez időszakban az azelőtti évekkel
hasonlítva, tetemes süllyedés volt tapasztalható: ugyanis e két év alatt volt
8007 olvasó, holott 1846 és 47-ben 13,839, s így a hiányi különbség 5832.
Így a házi használat is kevesebbedett. Míg t. i. csak 1847-ben 800 kötet
adatott ki a könyvtárpépületből olvasásra, 1848—9-ben tehát két évben, csak
1320 kötet vétetett ki, mi az otthoni tudományos szorgalomnak is nyomott
állapotjára mutat.

A *könyvtár munkálkodó személyzete* a következőkből állott: Igazgató: Tol-
dy Ferenc; első és második őri hely: üres; segéd őr: Hanák János (időközben
meghalt); első tiszt: Csery József; második tiszt: Vargay Károly (időközben
meghalt); ideiglenes segéd: Rischel Ágost.

Azon ohajzással rekesztjük be e tudósítást, bár a haza minden főiskolai,
collegiumi s egyéb köz könyvtáiról időről időre illy statistikai adatokat
közzölhetnénk.